

Anonymiseret version

Oversættelse

C-502/18 - 1

Sag C-502/18

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indgivelse:

30. juli 2018

Forelæggende ret:

Městský soud v Praze (Den Tjekkiske Republik)

Afgørelse af:

17. maj 2018

Sagsøgere:

CS

DR

EQ

FP

GO

HN

IM

JL

KK

LJ

MI

Sagsøgte:

České aerolinie a.s.

DA

(udelades)

AFGØRELSE

Městský soud v Praze (byretten i Prag, Den Tjekkiske Republik) har, som appelinstans ved sagens første behandling, [...] i sagen:

a/ CS...

b/ DR...

c/ EQ...

d/ FP...

e/ GO...

f/ HN...

g/ IM...

h/ JL...

ch/ KK...

i/ LJ...

j/ MI...

(sagsøger i første instans)

mod

České aerolinie, [...] med hjemsted i Prag 6 [...]

(sagsøgte i første instans)

med påstand om betaling af 6 600 EUR med tillæg af morarenter og diverse omkostninger

vedrørende en appel iværksat af sagsøgte i første instans til prøvelse af den af Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6, Den Tjekkiske Republik) afsagte dom af 12. januar 2016 (udelades) [,] efter ophævelse af dommen afsagt af Městský soud v Praze (byretten i Prag) ved en afgørelse fra Ústavní soud (forfatningsdomstolen, Den Tjekkiske Republik) af 31. oktober 2017 [...],

truffet følgende afgørelse:

[national procedure]...

II. Městský soud v Praze (byretten i Prag) forelægger Den Europæiske Unions Domstol følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er et EF-luftfartsselskab i medfør af artikel 3, stk. 5, andet punktum, i [Europa-Parlamentets og Rådets] forordning (EF) nr. 261/2004 [af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91] forpligtet til at betale kompensation til passagerer i tilfælde, hvor EF-luftfartsselskabet som det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab udfører den første del af en flyvning med en mellemlanding i en lufthavn i en ikke-medlemsstat, hvorfra et luftfartsselskab, som ikke er et EF-luftfartsselskab, udfører den anden del af flyvningen i kraft af en code sharing-aftale, og [org. s. 2] hvor der er en forsinkelse på mere end tre timer ved ankomsten til den endelige ankomstlufthavn, som udelukkende er opstået under den anden del af flyvningen?«

Præmisser:

- 1 [National procedure](udelades)
- 2 Sagens faktiske omstændigheder er som følger: Sagsøgte udførte den første del af den flyvning, hvis forsinkede ankomst danner grundlag for sagsøgernes krav om kompensation fra sagsøgte, idet sagsøgtes fly (afgang OK 350) i overensstemmelse med flyveplanen lettede fra Prag Lufthavn den 16. januar 2014 kl. 23.40 og landede i lufthavnen i Abu Dhabi den 17. januar 2014 kl. 05.24. Flyvningens planlagte ankomsttidspunkt var kl. 06.05. Den anden del af flyvningen efter mellemlandingen blev udført af selskabet Etihad Airways i overensstemmelse med flyveplanen og i henhold til en code sharing-aftale (afgang OK 3172). Etihad Airways er ikke et EF-luftfartsselskab. Der opstod en forsinkelse under den anden del af flyvningen efter mellemlandingen. I stedet for at lette fra Abu Dhabi den 17. januar kl. 10.40 lettede flyet først den 17. januar kl. 19.19, hvorefter det landede i Bangkok den 18. januar kl. 03.53. Flyvningen på 8 606 km fra Prag til Bangkok blev således forsinket med 488 minutter.
- 3 I sin retlige bedømmelse konkluderede retten i første instans [Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6)], at der er tale om krav fremsat i henhold til [Europa-Parlamentets og Rådets] forordning (EF) nr. 261/2004 (»forordningen«), som i medfør af artikel 288 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde er direkte anvendelig. Forordningens anvendelighed i den foreliggende sag følger af forordningens artikel 3, stk. 1, litra a), og artikel 2, litra h), sammenholdt med Domstolens dom i sag C-11/11, da passagererne lettede fra Prag Lufthavn, dvs. fra en lufthavn i en EU-medlemsstat. [Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6)] konkluderede på dette grundlag, at påstanden om kompensation i henhold til forordningens artikel 7, stk. 1, litra c, sammenholdt med Domstolens dom i sag C-402/07, skulle tages til følge.

- 4 Det centrale retlige spørgsmål var, om sagsøgte overhovedet var rette sagsøgte. Sagsøgte gjorde gældende, at selskabet ikke kunne sagsøges, da det ikke var det transporterende luftfartsselskab på flyvningen fra Abu Dhabi til Bangkok [forordningens artikel 2, litra b)]. Retten i første instans [Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6)] udledte imidlertid sagsøgtes ansvar af andet punktum i forordningens artikel 3, stk. 5, andet punktum, hvori det er fastsat, at hvis et transporterende luftfartsselskab, som ikke har kontrakt med passagererne, opfylder forpligtelser under denne forordning, skal det betragtes som en opfyldelse af disse forpligtelser på vegne af den person, der har kontrakt med de pågældende passagerer. Retten tog derfor påstanden til følge i det hele.
- 5 Den forelæggende ret [Městský soud v Praze (byretten i Prag)], der traf afgørelse som appelinstant under den første behandling af sagen, stadfæstede afgørelsen fra [Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6)] ved dom af 26. april 2016 [...], og den traf endvidere afgørelse om sagsøgerens mulighed for at få medhold og om sagsomkostningerne i appelsagen. Under appelsagen gjorde sagsøgte gældende, at sagen burde forelægges for Den Europæiske Unions Domstol, navnlig med henblik på en vurdering af det kontraktligt forpligtede luftfartsselskabs ansvar for den del af flyvningen, som blev udført af et andet luftfartsselskab. På dette tidspunkt i sagens behandling fastslog appeldomstolen [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] under den første behandling af sagen, at svaret på de retlige spørgsmål, som Domstolen blev anmodet om at tage stilling til, klart kunne udledes af ovennævnte forordning nr. 261/2004 sammenholdt med Domstolens dom i sag C-11/11. [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] var derfor ikke af den opfattelse, at Domstolens praksis var inkonsekvent, og at den nævnte afgørelse i sag C-173/07 derfor ikke havde betydning for appelsagen. [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] var under den første behandling af sagen således enig i, at en flyvning fra en lufthavn i en EU-medlemsstat, hvor traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde finder anvendelse, skal betragtes som en enkelt flyvning, selv om den endelige ankomstlufthavn først nås efter en mellemlanding (dommen i sag C-11/11). Ligesom retten i første instans, [Obvodní soud pro Prahu 6 (distriktsdomstolen i Prag 6)], henholdt appeldomstolen, [Městský soud v Praze (byretten i Prag)], sig til forordningens artikel 3, stk. 5, hvorefter det transporterende luftfartsselskab handler på vegne af den person, der har kontrakt med de pågældende passagerer. Det følger af forordningens artikel 3, stk. 5, således som anvendt på hovedsagen, at sagsøgte er direkte ansvarlig over for sagsøgerne for den skade, som de har lidt på grund af forsinkelsen på den del af flyvningen, som blev udført af selskabet Etihad Airways, da et centralt element i det retlige begreb »fuldmagt« er **[org. s. 3]**, at fuldmagtsgiveren er direkte ansvarlig for den befuldmægtigedes handlinger. Appeldomstolen, [Městský soud v Praze (byretten i Prag)], mente under den første behandling af sagen, at denne fortolkning af forordningen er helt relevant for situationen og korrekt, eftersom det kontraktligt forpligtede luftfartsselskabs ansvar følger af kontrakten, og selskabet ikke kan fritage sig for forpligtelsen med den begrundelse, at den forsinkede del af flyvningen blev udført af en anden part, og idet [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] vurderede, at situationen er den samme som ved enhver anden form for underentreprise. I sin retlige bedømmelse tog appeldomstolen,

[Městský soud v Praze (byretten i Prag)], under den første behandling af sagen desuden hensyn til, at ovennævnte fortolkning også var blevet lagt til grund af andre afdelinger ved Městský soud v Praze (byretten i Prag), som havde behandlet sager med lignende faktiske omstændigheder [...]. [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] fastslog endvidere, at hvis det beløb, som hver enkelt sagsøger gør krav på, er mindre end 50 000 CZK, er det ikke muligt at iværksætte en kassationsappel ved Nejvyšší soud ČR (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik), og dette belærte den parterne om i sin skriftlige afgørelse.

- 6 Inden for rammerne af en forfatningsklagesag iværksat af sagsøgte ophævede Ústavní soud ČR (forfatningsdomstolen i Den Tjekkiske Republik) i dom af 31. oktober [2017] den dom, som Městský soud v Praze (byretten i Prag) havde afsagt den 26. april 2016 [...]. Ústavní soud (forfatningsdomstol) konkluderede, at [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] under sagens første behandling havde tilsidesat parternes ret til en retfærdig rettergang i henhold til artikel 36, stk. 1, i Listina základních práv a svobod (det tjekkiske charter om grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder), som er en del af Den Tjekkiske Republiks forfatningsmæssige orden [...], da den uretmæssigt havde belært parterne om, at det ikke var muligt at iværksætte en kassationsappel. Ústavní soud (forfatningsdomstol) konstaterede, at sagen vedrører en påstand på grundlag af en forbrugeraftale, og at det er muligt at iværksætte en kassationsappel til Nejvyšší soud (øverste domstol) [...] til prøvelse af en afgørelse truffet af Městský soud v Praze (byretten i Prag) vedrørende et sådant krav uanset det beløb, der gøres krav på. Den pålagde desuden [Městský soud v Praze (byretten i Prag)] at tage hensyn til argumentationen i dommen Xa ZR 132/08 fra den tyske forbundsdomstol (»Bundesgerichtshof«), som klageren havde henvist til.
- 7 I sagen ved [Městský soud v Praze (byretten i Prag)], efter hjemvisning] har sagsøgte efterfølgende bl.a. baseret sin argumentation på dommene Xa ZR 132/08, X ZR 14/12, X ZR 73/16 og X ZR 101/16 fra Bundesgerichtshof. Sagsøgte har desuden henvist til Domstolens dom i sag C-302/16. Bundesgerichtshofs dom Xa ZR 132/08 vedrørte specifikt en sag, der svarer til hovedsagen, og hvor en flyvning blev forsinket med hensyn til den del, der blev udført af et andet luftfartsselskab end det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab. Bundesgerichtshof fastslog i den pågældende sag, at det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab ikke kunne gøres ansvarligt, da det ikke var det transporterende luftfartsselskab. Efterfølgende fastslog Bundesgerichtshof desuden i sin dom X ZR 14/12 i en lignende sag, at sagen drejede sig om to separate flyvninger. Begge disse domme blev imidlertid afsagt før Domstolens dom i sag C-11/11, hvori en flyvning med en mellemlanding blev defineret som en enkelt flyvning. Selv om der i Bundesgerichtshofs dom X ZR 73/16 er tale om særlige omstændigheder, blev det i dom X ZR 101/16 med henvisning til Domstolens dom i sag C-302/16 (præmis 27) konkluderet, at forordningen ikke kan fortolkes således, at den udelukker muligheden for, at det kontraktligt forpligtede transporterende luftfartsselskab kan undlade at opfylde sine forpligtelser i henhold til forordningen ved brug af en flyvning, der udføres af et luftfartsselskab, som ikke er omfattet af forordningen (se dommens præmis 16 og 18). Městský soud v Praze (byretten i

Prag) har af ovenstående udledt, at konklusionerne i ovennævnte domme fra Bundesgerichtshof understøtter sagsøgtes argumenter, selv om der ikke kan ses bort fra, at henvisningen til Domstolens dom i sag C-302/16 ikke er helt relevant, da denne dom omhandlede en anden situation. Rationalet i Domstolens dom i sag C-302/16 var, at hvis en flyvning aflyses, er det transporterende luftfartsselskab forpligtet til at udbetale kompensation til passagererne, hvis det ikke har informeret dem direkte om aflysningen, selv om det har informeret den person, som har indgået aftalen med dem (rejsebureauet).

- 8 Ud over de bestemmelser i forordningen og domme fra Domstolen, som de tjekkiske retter i første og anden instans har henvist til, har sagsøgerne støttet deres argumentation på Domstolens dom i sag C-559/16, hvori begrebet »flyvedistance« forklares, idet en flyvning med en mellemlanding i samme dom betragtes som en enkelt flyvning, sammenholdt med navnlig generaladvokat Michal Bobeks forslag til afgørelse [...] i forenede sager C-274/16, C-447/[16] og C-448/16. Dette forslag behandlede primært spørgsmålet om kompetence, men det omhandlede også udtrykkeligt anvendelsen af forordningens artikel 3, stk. 5, og artikel 13, idet det heri blev konkluderet, at det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab ikke kan undgå de kontraktlige forpligtelser, der er indgået med passageren, ved at give en del af transporttjenesten i underentreprise til et andet luftfartsselskab. I denne betydning følger det transporterende luftfartsselskabs retsstilling i realiteten af det kontraktligt forpligtede luftfartsselskabs retsstilling. I en sådan situation er det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab fuldmagtsgiveren, mens det transporterende luftfartsselskab er den befuldmægtigede (se navnlig punkt 75-77 i forslaget til afgørelse). [Org. s. 4]
- 9 Under forløbet ved Městský soud v Praze (byretten i Prag) – efter hjemvisningen af sagen – er det desuden blevet endeligt fastslået, at luftfartsselskabet Etihad Airways ikke er et EF-luftfartsselskab som omhandlet i forordningens artikel 2, litra c).
- 10 I den foreliggende sag er Městský soud v Praze (byretten i Prag) af den opfattelse, at tvisten mellem parterne udelukkende skal afgøres på grundlag af forordningen, som i henhold til artikel 288 TEUF er bindende og direkte anvendelig. Dertil kommer, at kravet ikke kan støttes på national ret. Der er tale om et krav om kompensation for ikkeøkonomisk skade, og i tjekkisk lovgivning findes der som hovedregel ikke nogen forpligtelse til at yde en sådan kompensation i tilfælde af ulovlig adfærd; i medfør af § 2894 i Zákon č. 89/2012 Sb. ([...] nový občanský zákoník) (lov nr. 89/2012 (den nye civillovbog)) er dette kun tilfældet, hvis der udtrykkeligt er indgået aftale om forpligtelsen, eller hvis den specifikt er foreskrevet i lovgivningen. Civillovbogen indeholder således kun bestemmelser om en forpligtelse til at udbetale kompensation for ikkeøkonomisk skade i tilfælde af ulovlige indgreb i enkeltpersoners materielle rettigheder (§ 2956) eller hærværk mod ejendom (§ 2969, stk. 2) eller i tilfælde af, at andre personer påføres skade (som kan omfatte skade på andre end dem selv) i form af personskade (§ 2971), eller i forbindelse med pakkerejser (erstatning for afbrydelse af en ferie (§ 2543) eller i tilfælde af alvorlig tilsidesættelse af de grundlæggende rettigheder for et

medlem af en sammenslutning (§ 261). Det skal i denne forbindelse tilføjes, at bestemmelsen om udbetaling af erstatning for afbrydelse af en ferie i § 2543 i civillovbogen generelt finder anvendelse på udbydere af pakkerejser, og at de navnlig pådrager sig ansvar, hvis rejsen spoleres eller afkortes væsentligt. Det er denne lovgivning, der kommer tættest på at finde anvendelse på hovedsagen, men den regulerer kun rejsebureauets forpligtelser og ikke luftfartsselskabets. I § 3, stk. 2, i Zákon o obchodních korporacích (selskabsloven) findes der desuden en forpligtelse til at betale erstatning for ikkeøkonomisk skade. Denne forpligtelse forekommer at finde anvendelse i situationer, hvor ulovligheden udspringer af en tilsidesættelse af bestemmelser, som er fastlagt i selskabsloven, navnlig vedrørende de pågældende selskabers interne arbejdsgange. § 31a i Zákon č. 82/1998 Sb 8 (lov nr. 82/1998), som fastlægger en forpligtelse til at udbetale kompensation for ikkeøkonomisk skade i tilfælde af en offentlig myndigheds ulovlige afgørelse eller forsømmelse, finder heller ikke anvendelse på sagen [...]. Der foreligger ikke relevant retspraksis fra Nejvyšší soud ČR (øverste domstol i Den Tjekkiske Republik), som finder anvendelse på sagen ved den forelæggende ret, hvilket til dels kan tilskrives det korte tidsrum, siden den nye civillovbog trådte i kraft.

- 11 Under henvisning til det ovenstående konkluderer Městský soud v Praze (byretten i Prag), at det aktuelle krav i henhold til forordningen om kompensation for ikkeøkonomisk skade kun kan imødekommes, hvis det fastslås, at det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab (sagsøgte) for så vidt angår en flyvning, herunder en mellemlanding, i henhold til forordningens artikel 3, stk. 5, andet punktum, er ansvarligt for selv en forsinkelse, som er forekommet under den del af flyvningen, der ikke blev udført af det pågældende selskab, men af et andet selskab, som ikke er et EF-luftfartsselskab. Městský soud v Praze (byretten i Prag) baserer sin argumentation på det forhold, at der på en flyvning med en mellemlanding kan være flere transporterende luftfartsselskaber, der hver især kun er det transporterende luftfartsselskab på den del af flyvningen, som de i realiteten udfører [forordningens artikel 2, litra b)]. Målet med forordningen, nemlig at sikre et højt beskyttelsesniveau for passagererne, taler for, at det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab kan pålægges et ansvar, eftersom det er umuligt at yde kompensation i henhold til forordningen [forordningens artikel 3, stk. 1, litra b)], hvis det luftfartsselskab, der udfører en del af en flyvning fra en lufthavn uden for EU, ikke er et EF-luftfartsselskab, som i den foreliggende sag. Endvidere udelukker det forhold, at det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab betaler kompensation naturligvis ikke muligheden for, at samme selskab søger regres mod det transporterende luftfartsselskab (jf. forordningens artikel 13). Det taler imod at pålægge det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab ansvaret, at forordningen med undtagelse af artikel 3, stk. 5, andet punktum, bygger på den formodning, at det er det transporterende luftfartsselskab, der bærer et eventuelt erstatnings- og kompensationsansvar. Dette underbygges af praksis fra Bundesgerichtshof i Forbundsrepublikken Tyskland, som har gjort det klart, at det selv ved anvendelse af forordningens artikel 3, stk. 5, andet punktum, ikke er muligt at pålægge det kontraktligt forpligtede luftfartsselskab et ansvar for at betale kompensation. Den forskellige praksis ved de tjekkiske og tyske retter

udgør et argument for, at EU-Domstolen bør fastlægge en ensartet praksis ved hjælp af afsigelse af dom. På denne baggrund har den forelæggende ret således i henhold til § 109, stk. 1, litra d), og § 211 i Občanský soudní řád (den tjekkiske civile retsplejelov) udsat sagen og under henvisning til artikel 267, litra b), andet punktum, TEUF forelagt det spørgsmål, der anføres i del II af den dispositive del af denne kendelse, for Den Europæiske Unions Domstol med henblik på en præjudiciel afgørelse.

(udelades) [procedure, retningslinjer vedrørende muligheden for appel] (udelades)
[Org. s. 5] (udelades)

ARBEJDSDOKUMENT